

1939

A P R I L I S

Riálto Szó

SZERKESZTI:
DR. TAVASZY
SÁNDOR

T A R T A L O M

Tavaszy Sándor: Krisztus feltámadása. — IGY SZÓL AZ ÚR. Gazda Lajos: Az élet Krisztus. — I. L.: A keresztén népvezető. — Váradi Albert: Hitünk drága gyöngye. Bíró Sándor: A népegyház fogalma és igazi jelentése. Dr. Szabó T. Attila: A kétféle műveltség. — GYŰLEKEZETI ÉLET. Sorozatos előadások városi gyülekezeteinkben. — Horváth György: A torlai előadásorozatról. — D. M.: Az egyházkerületi nőszövetség munkája és cselédkérdés. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. L. D.: Biróné Váró Éva: Tavaszból-nyárba. — Kéz a kézben. — HIREINK.

Dr. Ravasz László:

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 180 Lei.

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron előállítva ára: **200 Lei.**

A mi dalaink

III. bővített kiadása 155 válogatott népdallal, ötoldalas bevezetéssel, dallammutatóval. A népdalok összeállítását a magyar népi zene legkiválóbbjai végezték. A tetemesen kibővített és átalakított könyvecske ára 15 lej.

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L. Megrendelhetők az „Ifjú” kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theol.

Művészi kivitelű

Konfirmációi emléklapok

Két változatban és pedig: „Zörgető Jézus” és az „Utolsó vacsora” című képekkel.

Egy darab 4 Lei. A portó külön számíttatik fel.

DR. IMRE LAJOS:

Aranylánc.

Elmélkedések konfirmándusok számára.

35 elmélkedés a konfirmációi előkészítés öt hetének minden napjára, magában foglalva a ref. ker. hit és élet legfőbb kérdéseit.

Ára darabonként 15 Lei.

Leszakíthatós bibliai tömbnaptár

az 1939. évre. — A minden napra igemagyarázatot, imádságot és éneket tartalmazó tömbnaptár falra akasztható, vagy íróasztalra állítható, művészi kivitelű kemény hátlappal. — Ára 48 lej.

Hátlap nélkül a tömb ára 35 lej.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félfévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

XIII. ÉVFOLYAM

1939. ÁPRILIS

4. SZÁM

Inregistrat la Tribunalul sub N-rul 1507/1938, la N-rul curent 27. sz. a. bejegyezve a cluji Törvényszéknél.

Krisztus feltámadása.

„Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is“ — mondja az apostol. Ha tovább megyünk ennek a következtetésnek az útján, joggal mondhatjuk, hogy ha pedig hiábavaló a mi prédikálásunk és ha hiábavaló a mi hitünk, akkor hiábavaló minden, el egészen a mindennapi életig. Hiábavaló az élet, bármilyen diadalmas is, ha Krisztus fel nem támadott, mert akkor nincs semmiféle kezessége annak, hogy lenne valami értelme még a diadalmas életnek is.

Ha Krisztus fel nem támadott, akkor nincs értelme a születésnek, mert az csak kezdete a halálnak. Nincs értelme a növekedésnek, mert nem egyéb, mint folytonos közeledés a halál felé. Nincs értelme a művelődésnek, mert nem egyéb, mint szemfényvesztés, hogy ne lássuk a halál mindennél hatalmasabb voltát. De nincs értelme semmiféle emberi alkotásnak, mert semmiféle találmány, vagy nagyszerű építmény, gép vagy technika nemcsak nem tartja távol a pusztulást, ellenkezőleg mind közelebb hozza, hogy végre is a halál diadalát hirdesse minden emberi nagyszerűség felett. Nincs értelme reggel a felkelésnek, a munkábaállásnak, nincs értelme este a lefekvésnek, nincs értelme a pihenésnek, a szórakozásnak, a mulatságnak, az örömmek és a vidámságnak, mert mindezek csak a haláltánc kezdetét, vagy épen a sötét háttérbe vesző pusztító vadságát jelentik. Ha Krisztus fel nem támadott, nincs értelme a pusztuló világnak, mert a világ utolsó helyreállítója is a feltámadott, a bűn és halál felett győzelmes Krisztus.

Krisztus azonban feltámadott; bizony feltámadott. Ez a mi életünk és világunk utolsó menedéke és kezessége, hogy nem a bűné és nem a halálé az utolsó szó. Nincs hát nekünk, hívő keresztyéneknek nagyobb örömünk és igazabb vigasztalásunk, mint a húsvéti hit, amely győzelmesen vallja: „Elnyeletett a halál diadala. Halál! hol a te fullánkod? Pokol! hol a te diadalmad? — De hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által.“

Ha a Krisztus feltámadásának hite tölti be a mi szívünket, úgy rettegés és félelem nélkül kelünk fel reggel s fekszünk le este, még egy háborus veszedelmekkel teli világban is, mert tudjuk, hogy Krisztus az ő feltámadásával a halált meggyőzte, tehát nincs más halál, mint csak az, amely átalmenetelt jelent az örökéletre. Krisztus feltámadott, hogy győzelmes erejével minket is új életre támasszon, s ezzel biztossá és fundamentumossá tette azt a nagy reménységet, hogy az utolsó időben helyreállítja a bűntől és haláltól megrontott világot és életet, hogy abban valóban ismét Isten legyen minden mindenkiben.

Krisztus feltámadása kezessége a mi feltámadásunknak, de kezessége az utolsó ítéletnek és kezessége a világ helyreállításának. Csak, aki ebben a kezességben hisz és erre építi fel az életét, csak az tudhat békességes és örvendező életet élni. Lehet élni ezen a hiten kívül is, e nélkül a hit nélkül is, de nem emberi, hanem csak zsákmányra leső állati életet. Az életirány emelkedése az emberi felé ott kezdődik, ahol ennek az iránynak a Krisztusba vetett hit ad lendületet. Ez a lendület pedig annál erőteljesebb, annál legyőzhetetlenebb, minél erőteljesebb a feltámadt Krisztussal való kapcsolat.

A feltámadt Krisztusba vetett hit nélkül reménytelen minden úgynevezett jóemberi vállalkozás. Reménytelen a társadalmi szolgálat minden neme, a jótékonyság, a szeretet-

munka, minden emberbaráti vállalkozás, minden társadalmi reform, mert eredményeiben olyan elenyésző a nyomor, a szenvedés, a társadalmi ellentétek és zürzavarok végtelen nagyságához képest, hogy aki csak az emberi erőkből bizik, legjobb, ha azonnal lemond vállalkozásának sikeréről. Az ilyen munka eredményének nincs biztató és készítő visszahatása; az ilyen aratás nem ébreszt kedvet az új magvetéshez, hanem csak a lemondást fokozza. Ha ellenben hisszük, hogy a feltámadt Úr Krisztus, a világ Királya eljön itélni és jön helyreállítani Isten eredeti teremtett világát és megvalósítani az Isten országát, úgy minden hittelt végzett munka bármilyen kis eredménnyel is jár, boldog biztatás, hogy nem a sötétségbe és nem a hitetlenségbe megyünk, hanem Krisztus elé megyünk, aki ítélete szerint minden kis eredményt beleépít az új világának nagy művébe!

TAVASZY SÁNDOR.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Az élet Krisztus.

„Mert nékem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.“ Filippi levél 1:21. v.

Régóta nem értünk ilyen zürzavart, testünket-lelkünket egyaránt próbára tevő húsvételőtti napokat, mint most. A test fél, hogy elveszíti a maga életét, és meg akarja tartani azt a maga erejével és bölcseségével. A lélek döbbenetben húzódik a test kalitkájába, mint megriadt madár, mely elvesztette képességét a magasságok felé való repülésre, s ebben a bizonytalanságban élesen emelkedik ki az ember két legdöntőbb kérdése: mi az élet és mi a halál? Húsvéti kérdések ezek.

Tudnunk kell, hogy a halál által feltett kérdésre adandó feleletünket az élet kérdésre adott feleletünk határozza meg.

Ha megkérdézzük: mi neked az élet? — többnyire mindenki a maga foglalkozása, világnézete, tudása és hite szerint adja meg a feleletet.

Egy allegorikus mesét olvastam. Az erdő mély álomba merült és azt álmodta, hogy minden fájának ágain egyetlen kérdés suhant át: mi az élet? — Jött az erdő dalos madara és azt mondta: az élet dal. Jött a lepke és így szólt: az élet gondtalan élvezet. Tévedés, szólt hozzá a vakond: az élet örökös küzdelem és botorkálás a sötétségben. Naplopók, kiált oda a hangya, az élet örökös munka. Igazad van, szólt közbe a méh, az élet munka, de másokért, jöttek az erdő megriadt vadjai s azt vallották egyöntetűen, hogy az élet nem öröm, hanem örökös küzdelem a létért és harc az erősebbek ellen.

És így van ez. A katona, az orvos, a munkás, a földműves stb. mind a maga viszonyai szerint felele arra a kérdésre, hogy mi az élet.

De jött valaki az idők teljességében, azt jelentette ki a tépelődő világnak: Én vagyok az élet. Jött utána egy ember, aki nem a maga viszonyai és bölcsesége szerint felelt e kérdésre, hanem hite szerint s azt mondotta: nekem az élet Krisztus — s a meghalás nyereség. Börtönök és ostromozások, betegségek és

szorongatások, nyomorúságok és üldöztetések között vallotta ezt, mert tudta, hogy az élet több, mint annak látható köntöse, s a halál pedig átmenetel az örök életre.

De csak annak számára nyereség a halál, akinek számára Krisztus élet volt. Akinek az élet csak harc, munka a létért (Darwin), vagy félelem, rettegés az erősebtől; osztályharc (Marx), vagy céltalan körforgás (Budha), vagy sötétségben való botorkálás (vakond), annak a halál veszteség, megsemmisülés, ítéletes sötétség.

Húsvét a halál felett diadalmas élet ünnepe. De húsvéthoz nagypénteken át érkezünk Azon kereszttől, akinek a halál nyereség volt, hogy az Ő győzelme a halált nekünk is legyőzze, hogy részeseivé tehessen az Ő halálával szerzett igazságnak, hogy ereje új életre támasszon, s feltámadása a mi feltámadásunk záloga legyen. (Heid. Káté.)

Gazda Lajos.

A debreceni református lelkészi kar ki-mondotta, hogy a keresztelestől stóladíjat nem szed.

A magyarországi Református Országos Zsinat ötödik zsinati ülését dr. Ravasz László püspök elnöklété alatt Budapesten folyó évi március 2-án és a következő napjain tartotta meg nagy érdeklődés mellett.

Németországban az egyháziügyek minisztere elrendelte, hogy a német theológusok Bázelen töltött tanulmányi ideje mindaddig nem számítható be, ameddig Barth Károly professzor itt tanít.

A karácsonyi ünnepek megmozgatták a szovjet-orosz istenteleneket is. Valamennyi tagjukat mozgósították, a karácsonyi istentisztelet résztvevőit „szétugrasztották“, december 24-én éjjeli farsangi felvonulást rendeztek s az ifjúság nagy tömegeit igyekeztek beszervezni az istentelenek mozgalmába. A külföldi szervezeteket arra kérték, hogy a karácsony elleni tüntetésben ezzel a jelszóval vegyenek részt: „Leninnel, Sztalinnal, Marx-al Krisztus ellen.“

Kecskeméten három önálló egyházrész alakítását jóváhagyta az egyházkerülete. Így Kecskemét három önálló részre oszlott. Kettő a város belterületén, egy pedig a tanyákon.

A református theológiai tanárok folyó évi országos konferenciájukat Budapesten február hó 24—25-én tartották meg. A jövő évi konferencia helyéül Pápa lett kijelölve.

A keresztyén népvezető.

Abban a közösségben, amelyben az emberek különböző formákban élnek ezen a világon, egymásra vannak bízva. Senkisémet él egyedül és senkisémet élhet meg egyedül. Még Robinsonnak is, akit pedig hosszú évek nélkülözései és a magárahagyottság megtanított arra, hogy a lehetőség szerint saját maga intézze az életét, száműzetésének legboldogabb napja az volt, mikor melléje került valaki, ha csak egy műveletlen, vadember volt is az, de akiben megérezhette azt a közösséget, amely őt, a pusztai szigeten lakó árva embert, összekötötte másokkal.

Igy élünk mi, egymásra bízva ebben a világban s így, önkéntelenül is, akár akarjuk, akár nem, vezetői vagyunk egymásnak. Mindegyikünkre hatást gyakorolnak azok, akik körülte élnek, egymástól hatásokat, gondolatokat veszünk át, tanulunk, vagy egymás hibáitól visszarettenünk, hallgatunk egymásra, vagy ellenkező véleményeket formálunk ki magunkban. Így ember és ember között egy állandó kölcsönhatás áll fenn. Ez a kölcsönhatás, ez a vezetés, amit egymásra gyakorlunk, sokszor olyan, hogy nem tudunk róla. Sokszor egyenesen védekezni akarunk ellene, mert a magunk büszkeségét, hiuságát sérti, hogy másra hallgassunk, vagy a más véleményére a magunkét megváltoztassuk. Bizonyos, hogy nem az a legerősebb és legkomolyabb ember, aki ezektől a hatásoktól legjobban el tud zárkózni s aki nem akarja vezetni magát. Így tulajdonképpen nincsen ember, aki vezetés alatt alatt ne lenne, s ebben a vezetésben sokszor nincs különbség ember és ember között. Sokszor tanít és vezet valamire bennünket olyan ember, akinek társadalmi helyzete, műveltsége és ismeretei alatta állanak a mienknek, sokszor kapunk indításokat olyan emberektől, akiknek, ha szavakkal akarnának bennünket valamire tanítani, a szavait elutasítanánk, de cselekedeteik tisztasága megkap és hatalmába kerít bennünket. Tehát tulajdonképpen mindnyájan vezetői vagyunk egymásnak s felelősek vagyunk azért, hogy egymást úgy vezessük, hogy ebből a vezetésből a mások életének lelki meggyarapodása származzék.

Különösen felelősök azonban a mások vezetéséért azok, akiket az Isten olyan adományokkal ruházott fel, vagy olyan munkakörbe helyezett, amely adományok és amely munkakör őket több ember vezetésére teszi alkalmassá. Nem kell erre külön megbízást várni vagy ezt a feladatot külön álláshoz vagy munkakörhöz kötni, a lelkészi, tanítói, tanári munkakörhöz, mert maga az a tény, hogy Isten többet adott valakinek, mint a másoknak, már kötelezi arra, hogy nagyobb körben és mélyebben és öntudatosabban igyekezzék mások között a vezetés munkáját végezni. Bizonyos, hogy a lelkészeket és nevelőket különösen épen ezzel bízta meg Isten,

de ez a megbízás, a saját munkájában adott lehetőségek és képességek szerint mindenkire kiterjed.

Az emberek sohasem éltek vezető nélkül, mindig hallgattak valakire, legtöbbször arra, aki előttük legelőnyösebb színben tűnt fel, mert az ember legszívesebben arra hallgat, aki neki hizeleg, aki gyöngeségeit legyezi, aki akaratát reája tudja erőszakolni, legtöbbet ígér neki, vagy egyénisége erejével lenyűgözi. Ezért szokták mondani, hogy minden nép mindig megérdemli a maga vezetőit, mert maga választotta őket és a saját ízlése szerint választotta. Mivel pedig az emberek ízlése, szándéka változó, a nép ilyen vezetőinek az a sorsa, hogy amilyen hamar feljutottak a polcra, gyakran olyan hamar el is tűnnek onnan, mint az a világ történetében olyan sokszor tapasztalható.

Ha azonban ezt a kérdést Isten Igéje alapján nézzük s nem általában a népről, hanem mint keresztyén népről s a vezetőről, mint keresztyén vezetőről beszélünk, akkor egészen másképpen áll a dolog. Akkor az, hogy az emberek között egymás vezetésében kölcsönhatás áll fenn, hogy mi egymásnak a vezetői és nevelői vagyunk, nem csak valami öntudatlan kapcsolat, hanem úgy ismerjük fel, mint Isten akaratát, amellyel gyermekeit egymás által vezetni és támogatni akarja s a felelősséget, amellyel egymás iránt tartozunk, mint Isten által a vállainkra helyezett feladatot, hogy azok, akiknek több adatott, kötelesek szolgálni másoknak és vezetni őket Isten akaratára megismerésére. Akkor a nép és annak vezetői között egészen más viszony áll fenn. A vezető akkor nem önmagát, a maga érdekeit, tetszését, előmenetelét szolgálja és a nép nem azt keresi a vezetőben, aki neki hizeleg, hanem őket a közös egymásért való felelősség s Isten szolgálatának közös feladata köti össze. Ilyen vezetőt csak Isten adhat a maga népének, amelyet a maga útján akar vezetni, s ez a vezető, akármilyen munkakört tölt is be, alázatosan alárendeli magát Isten akaratának, mert nem a maga akaratát, hanem Isten által neki adott feladatot lát abban a munkában. És ilyen, keresztyén népet csak Isten bízhat a vezetőire, olyan népet, amelyet nem a maga külső érdekei, hanem Isten szolgálatának vágya vezet s amely a maga életét letette Isten kezébe.

Ha azt nézzük, milyeneknek kell lenniök azoknak, akik ma hivatásuk, munkakörük, adottságaik és megbízásuk által a mi népünknek vezetői kell hogy legyenek, erre Isten Igéje mutat rá világosan. Anélkül, hogy rendszeresen és kimeríthetően foglalkozhatnánk ezzel a kérdéssel, amelyről beszélgetni kellene inkább, mint cikket írni, egy pár olyan vonást kell kiemelnünk, amelyek ma különösen fontosak.

Annak, akit Isten olyan helyre állított, hogy

A népegyháznak úgy kell az állammal szembeni helyzetét néznie, amint azt az ószövetségi próféták igehirdetése mutatja. Ebben az esetben

lesz igazi népegyházzá, amely a nép legmagasabb, örökkévaló érdekeit nézi.

Biró Sándor.

A kétféle műveltség.

Sokkal nehezebbnek tartom a kétféle műveltség kérdését, seihogy magam önként hozzá fognék ennek ilyen futó vizsgálataidhoz, ha nem állították volna elem feladat-ként azt, hogy a népi és az ú. n. magas műveltségnek egymáshoz való viszonyát tisztazzam. Nemcsak azért látom nehéznek e tétel megoldását, mert ezt végeredményben nem is annyira a magamfajta népiség-kérdésekkel foglalkozó, mint inkább az alapos filozófiai műveltséggel rendelkező szakember feladatának tartom, hanem azért is, mivel e tétel sokszorosan, ezerszeresen szétgazdoltatásban szoros összefüggésben van azzal az egészen általános jellegű, világnézeti kérdéssel, hogy egyáltalában mit tartunk műveltségnek, mi szerintünk a műveltség célja, rendeltetése és végül: lehet-e a műveltség egészét és egészségét illetően kettősítással veszélyeztetni, vagy lehet-e egyáltalában kétféle műveltségről beszélni? Amennyiben a műveltségről vallott felfogásunk olyan, hogy két, esetleg többféle műveltségről beszélhetünk, csak akkor vizsgálhatjuk e műveltség-fajok egymással meg-egyező és egymástól elütő sajátosságát, a közöttük levő egészséges vagy egészségtelen viszonyt.

Ha egészen általánosan akarnók értelmezni a műveltség fogalmát, azt mondhatnók: a műveltség az ember szellemi és ettől irányított testi tevékenységéből származó szellemi és anyagi javainak összege; célja, rendeltetése pedig az, hogy az ember anyagi és szellemi életét gazdagítsa, emelje. Természetesen asszerint, hogy e szellemi és anyagi javakat kialakított ember mit tart élete céljának, eszményének, asszerint változik, módosul annak a kifejezésnek tartalma, amelyben a műveltség céljaként „az ember anyagi és szellemi életének gazdagítása”-t jelöltem meg. Világos azonban ebből az is, hogy a műveltség mindig bizonyos külső, anyagi meghatározottságoknak és belső, lelki adottságoknak az eredménye, hiszen a termelt műveltség-javak az embernek a külső viszonyoktól függő anyagi életét és a belső lelkiállattól meghatározott szellemi világát hivatottak, gazdagítani, emelni. A műveltség tehát kétségtelenül jügg külső, földrajzi, gazdasági, testkultúrati adottságtól is és minthogy ezek a nagy általánosságban anyagiasságnak nevezhető sajátosságok, mint az ember anyagi életének alapjai, befolyásolják az ember szellemi életét is, így a környezet és az ebből folyó életmód toghatatlannul hatással van nemcsak a kialakuló anyagi, de a szellemi műveltségre is.

A mi tételünkre ezekből az általános megállapításokból csak annyi tartozik, hogy különböző életviszonyok különböző műveltség-fajtákat hozhatnak és hoznak létre még egy fajon, egy nemzeten belül is. Ugyanazon nemzet-test szellemiségi, gyári munkás vagy östermelő egyedeinek más-más környezete, elfoglaltsága és ezzel járó anyagi meg szellemi élete feltétlenül elütő szintet kap és ha erre van ereje, elütő műveltséget termel. Minél zártaabb életkörülmények között alakulhat és nőhet ez a műveltség, minél kevesebb külső, idegen hatásnak van alávetve, vagy legalább is minél több idő áll rendelkezésére a hatásokat magához, a maga egyéniségéhez alakítani, annál sajátosabb, egyénibb vonásokat vehetünk észre az így keletkező műveltség arculatán, viszont minél nyiltabbak egy közösség anyagi és szellemi életének kapui valamely más, tőle elütő műveltség-javakkal élő közösség felé, annál biztosabb e javaknak a kérdéses műveltségre való hatása révén e műveltség nemzeti szempontból való elszintelenedése. Minthogy pedig valamely népek elsősorban az ősfoglalkozásokat (a kezdetleges halászat, vadászat, földművelés) és háziipart folytató rétege az, amely a legújabb időkig leginkább élhette a maga zárt, egyéni műveltségi életét, nem kétséges, hogy ez a réteg volt az, amely sajátosabban megerősíthetett

a maga anyagi és szellemi műveltségében olyan elemeket, amelyeknek egésze egy nép szervezően fejlődött, ősi népi-nemzeti műveltségéből természetesen alakult, viszonylag külső befolyásoktól mentes műveltségnek tekintethető. Innen van az, hogy a városlakó és főleg itt is a szellemiség műveltsége mindig sokkal kevésbé nemzeti vonásokat hordozó, sokkal nemzetközibb, mint az előbb említett rétegé. Az itt kifejlődött magasabb, de sok vonatkozásban egyáltalában nem magasabbrendű anyagi és szellemi igények nemzeti szempontból sokkal kevésbé színezik a kialakuló műveltséget, mint az népi műveltség esetében. A népi műveltség tehát valóban különbözik a városi és különbözik ennek legtisztább formájától, az ú. n. magasműveltségtől is.

Aki azonban mindebből arra a következtetésre jut, hogy tehát a gyökerében nemzetibb, sajátosabb népi műveltség minden részlete ma faji szempontból egyben értékesebb is, nagyon szélsőséges következtetéseket von le a megállapításokból. Elég erre csak egy-két példát mondanom. A magyar népi műveltség szellemi anyagának pl. kétségtelenül részét képezte az a nagyjában számdíjnak nevezhető ósvallás is, amelynek halvány töredékei babonák, szokások és cselekvények alakjában meghúzódva még ma is élnek a népi műveltségben. Világos azonban, hogy a mi református, keresztényen álláspontunkról nézve a nemzeti műveltség kérdését, lehetetlen a hajdan virágzó, kétségtelenül sajátosan nemzeti számdíj-kodást, vagy akár annak csak ma élő hiedelemtöredékeit is vallásos vagy általánosabban szellemi műveltség-eszményül magunk elé tűznünk. Ez legkevésbé nekünk reformátusoknak juthat eszünkbe. A nemzet-sátor is megvédte őseinket az időjárás viszontagságtól, de nem nagyon hiszem, hogy valaki a kifejlesztendő népi-nemzeti műveltség anyagi életünket érdekelt eszményeinek kitűzése során addig menne el, hogy újra e kezdetleges lakóhely után áthúznék, főként — a maga használatára. Az őst elemeket hordozó népi műveltségben tehát nem minden részlet megfelelő és követendő a mi más színvonalú anyagi életviszonyaink és ugyancsak más lelki szükségleteink között, és így nem minden részlet mentendő át belőle és építendő bele az egészséges, új nemzeti műveltség épületébe. Aki valamit csak azért, mert népi, mindjárt más eredetű műveltség-elemnél értékesebbnek is vél, az árulást követ el saját népe, nemzete jövője ellen, mert e jövő eszménye nem lehet egészen más, sok tekintetben kezdetlegesebb anyagi és szellemi körülmények között állt törzs-csoportok műveltségének gondolkodás nélküli átvétele.

Ha valaki tudná, ismerné az én álláspontomat a népi műveltség kérdésében, egy pillanatra sem gyanúsíthatna azzal, ami így talán önkéntelenül is belevillan agyába, hogy t. i. magam e következtetéssel elárultam a sokak által titokzatosan tartalmatlan szólamokban gyakran használt „népi gondolatot”. Pedig aki az itt előbb kifejtett gondolatort követve, e megállapítások velejére néz, láthatja, hogy magam éppen ezt a „népi gondolatot” akarom félön feltéve megőrizni és megvédeni minden olyan hamis tartalomtól, amely „magasműveltségünk”-ben való érvényesülését eleve is lehetetlenné teszi. Szerintem minden egészséges nemzeti magasműveltségnek a népi műveltségből kell kiindulnia és gyökerével e műveltségbe kell kapaszkodnia még akkor is, mikor ez már nem él ugyan, de a kutatók, gyűjtők hagyománymentő és a tudósok rendszerező munkája révén megmentett tárgyak, leírt szövegek, felvett és lejegyzett dallamok még egybe alakjában még előtűnk áll. Megvalósult példákban kiindulva, nagyon igazi, nemzeti csak azt tartom, amely első, elengedhetetlen lépésé-

nek a maga népi műveltségének minél tökéletesebb megismerését tekinti és csak e műveltség minél bensőségebb megismerése után tesz tudatos lépéseket sajátos magas-műveltsége kialakítására. Ha pedig ez műveltség-kölcsonök útján már úgy-ahogy kialakult, felülvizsgálja e föle többé-kevésbé idegen elemekkel telt műveltséget és a maga jól felfogott érdekében igyekszik minél tudatosabban a népi műveltség még élő és felszívásra érdemes eleméit, sőt a már régen kihalt, de valamiképp elraktározott sajátságokat is a magas-műveltségébe átmenteni.

Nem olyan tehát a viszony a népi műveltség és a magas-műveltség között, mint amilyennek azt a múlt század romantikus-népies írása elképzelték és a hanyatlóban levő század népieskedése igyekezett megvalósítani, hogy t. i. a népi műveltség „megnemesítése” jelent a igazi nemzeti magas-műveltséget, mert hiszen ha e műveltség eredetileg is nem viselte magán a nép szellemének nemesebb vonásait, megnemesíteni aligha lehet és aligha érdemes. Maradandó és szép épületet csak jó anyagból: kőből vagy gránitból lehet építeni. Az egészséges nemzeti magas-műveltség nem a népi műveltség „megnemesített” műveltség-javának összege. Az efféle „megnemesítés” legtöbbször olyanok agyában születik meg, akiknek fogalmuk sincs a „kezdetleges” népi műveltség igazi tartalmának még a körvonalairól sem. Sohasem felejttem el mennyire neveltséges volt számomra az, mikor szinte egy évtizede egy „megnemesített” ősmagyar áldozást néztem végig. A fővárosi műhelyekben készült, ríktóan, fejbeverően népieskedő furkós-botokkal vonultak be a gondolom „törzsfők”-nek nevezett áldozók. Az áldozóasztallá kinevezett polgári asztalka közepén rózsaszín, csiszolt aragonitból készült áldozó-tál állott. Legnagyobb meglepetésemre az áldozók nem saját véreket vagy valamiféle jelképes fehér loét csurgattak belé a táliba, hanem az edénybe — denaturált szeszt öntöttek egy jobb sorsra érdemes üvegből, aztán a fejük (gondolom ősnéven „rabonbán”-nak tisztelhetem), még csak nem is kovával meg taplóval, hanem törvényesen védett, egyedárus svéd gyujtóval lobbantotta fel az áldozati tüzet. Amikor az aragonit-táliból felcsaptak a kékes-illás lángok, a szemben levő tükörben láttam, hogy valami sajnálkozó, gúnyos rángás jelenik meg arcukon. Nekem is legfeljebb neveltséges volt, de meg nem hatott e „megnemesített”, hagyomány őrző, pogánykodás. A népi műveltség elemének modern életünkbe való ilyenféle „átmentését” nemcsak feleslegesnek, de veszedelmesen káros és káros tünetnek kell tartanunk. Sajnos, az efféle sokkal több esetben tapasztalható, mint az, amit a „népi gondolat” igazi híve őszinte örömmel, jövőt remélő megnyugvással látta.

Ettől és az ilyenféle tapasztalatoktól kijózanítva, kevetkezések nem akkor leszünk, ha az eddigi balfogásokon elkedvetlenedve, lemondunk a népi és az ú. n. magas-műveltség óhajtott és reményelt egészséges viszonyának megtremléséről, hanem akkor, ha mindent megteszünk történelmi és jelenlegi népi életünk megismerésére, azután meg magyar és keresztény református szemmel bírálva meg a gyűjtött vagy más úton megismert műveltség-javakat, arra igyekszünk, hogy ezeket műveltségünk alapvető, szerves részeivé tegyük. Ezen a ponton hihetetlenül keveset tettünk. Pedig, hogy milyen eredménnyel kecsegtet az efféle lépés, arra jó példa az „Ifjú Erdély” népi dalokból álló kiadványa, A mi dalaink, amely immár harmadik kiadásban is elfogyóban van és már eddig is szinte elképzelhetetlenül sokat tett különösen ifjabb nemzedékünk zenei műveltségének nemzeti-népi irányban való átalakítása érdekében. A népi műveltség értékeinek más terén is hasonló szerep juthat különösen ifjabb nemzedékünk zenei műveltségének nemzeti-népi irányban való átalakításában. Ez az út könnyű és nehéz is. Könnyű az olyan léleknek, aki feltétlenül beldítta azt, hogy az emberiség színpadán külön helyet csak a népi értékeket megbecsülő, azokat ápoló nemzet kaphat, a többi elmerül, belevész a népség-katanaság szürke tömegébe. Önérzete csak annak a nemzetnek lehet, a magabírás csak abban a népben erősödhetik meg, amely nemcsak tömegével, de a maga külön színelv, vonásaival teszi értékesebbé azt az egyetemes emberi

műveltséget, amely elől maga, mint az emberi közösség tagja, nem zárkózhatk el. Az így kialakuló magas-műveltség részese számára tehát sohasem lehet kétséges az, mit jelent a népi műveltség. Ezt: nélkülözhetetlen tápláló gyökereket, frissítő életerőt a gazdagabb, emberibb és keresztényebb nemzeti magas-műveltség számára.

Dr. SZABÓ T. ATTILA.

GYÜLEKEZETI ÉLET

Sorozatos előadások városi gyülekezeteinkben.

Örömmel kell megállapítanunk, hogy egyes városi gyülekezeteinkben milyen öntudatossággal folyik a hitépítő munka egyik legújabb módszere, a sorozatos előadások tartása.

Arról értesültünk, hogy Tordán és Brassóban a böjti úrvacsoraosztást megelőző nagyhéten a tíz parancsolatot magyarázták végig sorozatosan. Estéről-estére más előadók állították a hallgatóság elé a tíz parancsolat egyes tételeinek üzenetét. Mindkét gyülekezetben a Heidelbergi Káté alapján történtek az előadások.

Szekelyudvarhelyen az új lelkész, Dávid Gyula theol. magántanár egymaga tartott sorozatos családvédelmi előadásokat. Több előadás keretében az igazi református ethika szempontjai alatt mutatta meg, hogy mit kíván Isten a családtól.

Désén viszont minden csütörtökön tartanak hiterősítő előadásokat. Öröm látni, hogy ebben a gyülekezetben nem lelkészi képesítésű egyháztagok is vállalkoznak súlyos, theologiai alapotottságot kívánó előadások tartására. (Pl. Dr. Parádi Ferenc főorvos: Pál apostol egyházszervező munkája.)

Valószínű, hogy más városi gyülekezetekben is történtek hasonló megmozdulások. Igazán itt az ideje annak, hogy városi gyülekezeteink a legszélesebbkörű evangélizációs munkával juttassák el híveinkhez egyházunk igazságait és az igazi református élet alapelveit.

A szatmári gyűl. lapjából vettük át az alábbi sorokat: Életbe lépett január 1-én presbiteriumunknak az a határozata, hogy az egyházi adóval hátralekös egyháztagok vagy családtagjaik temetésénél — eltekintve az igazolt szegénységi esetektől — nemcsak a hátralék vételezendő be, hanem harangdíjban és sírhely árában az érvényben lévő díjszabás annyiszorosa fizetendő, ahány évről a hátralék fentáll. Felkérjük azért egyháztagjainkat, hogy egyháziadó tartozásait az év végéig nemcsak a határozatért, hanem egyháztagi kötelességükből is rendezni, illetve kiegyenlíteni sziveskedjenek.

A Vasárnapi Iskolák tizenharmadik világkonferenciáját a jövő évben tartják a délafrikai Durban városban. Ez lesz Afrika területén az első keresztény világkonferencia.

A tordai előadássorozatról.

2. Tim. 42 : „Hirdesd az Igét, állj elő vele, alkalmas, alkalmatlan időben.“

Február első hetében az ó-tordai református gyülekezet részére sok áldást hozott egy előadássorozat. Már az ötödik éve, hogy az év elején egy héten át mindennap estéli istentiszteletet tartanak, amelynek keretén belül előadások hangzanak el időszerű kérdésekről. Egyházunk legjelesebb szónokai, tudósai végzik ezen szolgálatot. A kicsinyhitűek minden évben ilyen alkalommal legyintenek és kételkedve tekintenek a hét elé : ugyan hová gondol a rendezőség, egy héten át lesz-e hallgatóság ? Az emberek el vannak foglalva napi munkájukkal. Sőt fogadást tesznek, hogy nem lesz senki sem a templomban a hivatalosakon kívül.

A rendező, akit az Úr Szent Lelke indított arra, hogy ezen hetet előkészítse : Hittel, bizalommal és imádsággal töltötte az előkészítést idejét a felkért előadókkal ; ígéhirdetőkkel egyetemben.

Nem is vallottak szégyent, mert hiszen ez nem emberi kitalálás, erőlködés, hanem az Úrnak áldott magvetése volt.

Már az első alkalommal is kétszáz körül volt a hallgatók száma, és a vezetők arra kérték az Urat, hogy minden jelenlévő hozzon magával másnap legalább egy-két hallgatót és a szószéken is elhangzott imádság gyümölcsöket hozott. Másnap és egész végig a templom megtelt hívó hallgatókkal, nagy ünnepi közönséggel. Napról-napra emelkedett a vágyakozó hallgatók száma. Így szégyenítette meg az Úr Isten a kishitűeket !

Ez alkalommal a tízparancsolat volt feldolgozva kilenc előadásban.

Nagy Mózes, tordai lelkész vezette be a sorozatot. Megemlíttette, hogy habár a tízparancsolat pár ezer éves, mégis ez az alapja az egész keresztyén életnek. E nélkül az emberi élet állatíva válik. Kidomborította az első és nagy parancsnak a jelentőségét, hogy Én vagyok a te Urad, Istened ! Ezen hit nélkül az élet semmivé válik és szomorú, sötét, kétségbejítő a nagy vándorlás !

A második és harmadik parancsolatról *Btró Sándor*, theologiai magántanár tartott előadást. Hangsúlyozta, hogy aki az egy, örök, igaz Élő Istenen kívül egyebet imád : aranyat, vagyont, szépséget, fajt, mily szomorú sorsa lesz annak és utódainak ! És mily szörnyű büntetés jut azoknak, akik az Isten nevét hiába felveszik.

Sipos Géza, iratterjesztő lelkész az ünnepekről beszélt : Nem elegendő a vasárnapi templombajárás, hanem az egész napot az Úrnak kell szentelni. Nem elegendő, hogy rádión hallgassunk istentiszteletet, hanem önmagunknak is bele kell kapcsolódnunk abba a közösségbe, amelyhez tartozunk !

A szülők tiszteletéről és fellebvalóink iránti hűség magatartásáról és szeretetről *Borbáth Dániel*, a diakonissza kórház vezető lelkésze szólott !

A hatodik parancsolatról László Dezső betegsége miatt Nagy, Mózes, tordai lelkész beszélt és fejtegette a cselekedet, szó és írás által elkövetett gyilkosságokat. Megdöbbentő adatokat mutatott be az egyke, Heródes bűn, párbaj, öngyilkosság általi pusztulásokra.

A paráznság bűnéről *Dr. Gönczy Lajos*, theologiai

igazgató beszélt. Rámutatott arra, hogy e tilalom ellen vétők elsősorban önmagukat és utódaikat teszik szerencsétlenné. A legtöbb betegség ezen bűnnek a következménye és itt is láthatjuk azt, hogy meglátogatja Isten a bűnök fiait harmad- és negyedíziglen.

Dr. Imre Lajost ért súlyos látogatás következtében *Dr. Nagy Géza*, theologiai tanár volt szíves a lopás bűnéről szólni. Megemlíttette, hogy az első kis lopás a legnehezebb, később a nagy lopások, rablások már könnyen mennek, mert a lelkiismeret el van tompulva és meg van fertőzve az egész lélek !

A hamis tanulás bűnéről *Nagy András*, theologiai tanár bizonyágtevő beszédet mondott. Rámutatott arra, hogy mennyire bennünk leledzik ezen nagy bűn, amelyet sokszor észre se akarunk venni, de mindnyájan a fekete sereghez tartozunk ! Az esküt mily könnyen kimondjuk és nem tartjuk be.

A befejező tizedik parancsról *Dr. Tavaszy Sándor*, püspökhelyettes, theologiai tanár szólotta az Igét, kiemelte a bűn csábító voltát és mennyire ügyelnünk kell, hogy a Sátán törében meg ne fogattassunk. A bűn egy élő valóság, amelynek erejével és hatalmával mindenkor számolni kell.

*

Az elhangzott előadások, ígéhirdetések élő valósággal döbbsentettek reá, hogy az Isten tízparancsolata nem egy rég mult időnek, nemzetnek, kornak az emberi találománya, hanem minden időnek, népnek és embernek örök, igaz törvénye. Ha valaki ez ellen vét, önmaga ellen vét, mert Isten büntetését vonja maga után !

Az előadássorozat nemcsak gazdag lelki áldással járt, hanem a református iskola javára több, mint háromezer lei perselypénzt eredményezett. (Ezen kívül volt az előadók utiköltsége.)

Ez úton mond hálás köszönetet az ótordai református gyülekezet az előadók áldott szolgálatáért és az Úr Isten adjon boldog gyönyörűséget azért a magvetésért, amelyet ígéhirdetésükkel végeztek.

Horváth György.

A hódmezővásárhelyi presbiterium négy tehetséges tanyai parasztyermek ingyen tanítatását és ellátását biztosította. Az ottani tanárok fizetésükből 700 pengőt (kb. 21.000 lei) ajánlottak fel e célra.

Az angol alsóházban több képviselő kérelmezte a moziknak vasár- és ünnepnapon való nyitvatartását. A belügyminiszter azonban ezt a kívánságát visszautasította, mint amely ellentétben áll a vasárnap megszentelésére vonatkozólag feandlló angol törvényekkel. Angliában tudvalevőleg sem mozik, sem színházak nem tarthatnak vssár- és ünnepnap előadást.

A kecskeméti református egyház presbiteriuma január 20-iki gyűlésén ez évi költségvetését tárgyalta. Egyhangú határozattal ez évre 9 százalékkal emelte fel az egyházi adót a költségvetési hiányok fedezésére.

Norvégiában nagy viták folynak arról, hogy lehetnek-e lelkészek nők ? Az egyház ellenzi a tervet, de az országgyűlés mellette van.

Az Egyházker. Nőszövetség munkája és a cselédkérdés.

Az 1935-ben Nagyenyeden megtartott Kerületi Nőszövetségi konferencián figyelt fel először a Kerületi Nőszövetség az Erdélyből kereset céljából Bukarestbe özönlő leányaink kétségbeesítő helyzetére. Nagy Sándorné, bukaresti nőszövetségi elnöknő megdöbbentő jelentése után nyilvánvalóvá lett a bukaresti növédelem megszervezésének szükségessége.

Első lelkesedésükben az Egyházmegyei Nőszövetségek elnökei különböző összegeket ajánlottak meg az akció támogatására, de sajnos a felbuzdulás szalma-lágnak bizonyult, mert az elreklődés hamar ellanyhult és az adományok jórésze elmaradt.

1937-ben a Székelyudvarhelyen megtartott Kerületi Nőszövetségi konferencián, fentti okból, újra napirendre került a bukaresti növédelem kérdése. Megbeszélés után a Kerületi Nőszövetség kiküldte két tagját az ügy tanulmányozására Bukarestbe, kik küldetésük teljesítése után részletes jelentésben számoltak be tapasztalataikról. Legsürgősebben egy teológiát végzett munkaerőt kértek a főtisztelendő püspök úrtól, ki készséggel teljesítette a kérést és leküldte Bereczky Klára, végzett teológust a növédelmi munka újjászervezésére.

Bereczky Klára minden tudásával, akarásával türelmével és szeretetével állott az ügy szolgálatába, melynek legnehezebb része az elhelyezett háztartási alkalmazottak nyilvántartása és bibliáórákra ösztönzése. Személyes tapasztalatom, hogy már az elhelyezés közvetítése türelmi próba. Leányaink jórésze ugyanis azt hiszi, hogy Bukarestben kevés munkáért nagy béreket fizetnek. Nagy tévedés! Itt éri őket az első csalódás! A bér, amiért ott is meg kell dolgozni, alig haladja meg az itthonit. És ha csökönyösen ragaszkodik az általa elképzelt összeghez, bizony hely nélkül marad. Bereczky Klára céltudatosan arra törekszik, hogy felvilágosítsa őket, milyen anyagi és erkölcsi veszteséggel jár az állásnélküliség, mert az utcán tegezés alatt nem keresnek, sőt hazulról vitt tartalékjukat (feltéve, hogy van) fogyasztják. De a legtöbb esetben erkölcsi zűlléshez vezet a semmittevés. Mindenképpen előnyösebb, ha kevesebb bérért is; de szolgálni. Az egyházkerületi Nőszövetség élén Vásárhely Jánosné, püspökné elnök-nővel meleg érdeklődéssel kíséri a bukaresti növédelmi munkát és minden erőfeszítést megtesz, hogy anyagi támogatásban is részesíthesse. Bereczky Klára beállítása is a Kerületi Nőszövetség érdeme, mert hozzájárulásával lehetővé tette.

Meggyőződésünk, hogy a növédelmet a falvakban kell megkezdenünk. Munkátkereső, nagyvárosokba özönlő leányainkat otthon, a falujokban kell teplombajjárásra, jóerkölcsre és igazmondásra nevelni. Milyen örömmel igazolná a falu lelkesze a távozó leány erkölcsi és kötelességteljesítő megbízhatóságát? És milyen nagy mértékben megkönnyítené Bereczky Klárának a munkáját Bukarestben, ha a szolgálatot kereső leány azzal az elhatározással kérné elhelyezését, hogy tisztességgel, becsülettel, szorgalommal igyekszik munkaadója megelégedését kiérdemelni. És a „Leányotthon“-ra, melynek védelme alatt áll, nem hoz szegényt, hanem tisztességet szerez kifogástalan magaviseletével.

Minden városi Nőszövetség örömmel veszi pártfogásába és helyezi el a vallásos, erkölcsös, szorgalmas háztartási alkalmazottakat. Így a kolozsvári Nőszövetség is készséggel, szeretettel ad útmutatást, sőt némi oktatást is (Calea Mar. Foch, (volt Magyar utca) 67 sz. délelőtt 11—1 óráig.) Természetesen elvárja, hogy elhelyezettjei szorgalommal és hűséggel szolgálják munkaadójukat, mert felelősnek érzi érettük magát.

Nagy és igaz öröm volna a Nőszövetségek munkásainak, ha sikerülne lélekből közelebb hozni a munkást munkaadójához. Csak jószág, megértés és szeretet kellene hozzá és sok család békés nyugalma, sok háztartási alkalmazott énekes, megelégedett munkateljesítményét eredményezné.

D. M.

Irodalom és Művészet

Biróné Váró Éva: Tavaszról-nyárba.

Versek. — Kolozsvár, 1939. Ára 60 lej. Kapható az Iffjú Erdély iratterjesztésében.

A tavaszról: a leányságból a nyárba: az anyaságba átmenő és átment finom keresztlyén női lélek két ciklusba osztott verseit veszi kezébe ebben az izléses kötetben az olvasó. Az író ismerjük a Pásztor-tüzből, napilapjainkból s egyházi újságjainkból; ez után az első önálló kötete után már többen s mélyebben fogják őt nemcsak ismerni, hanem szeretni és tisztelni is.

Az hogy a könyv verseit olvasgatjuk, első felfedezésünk az, hogy milyen természetes, magától értetődő egészség áramlik ki minden sorából. Túl az ideges és idegesítő élményeken nyugodt, egészséges, meleg élet illata hullámzik e verssorok között s ennek a hullámnak van akkora ereje, hogy kicsap a könyvből s a mi szívünket is körül önti üdítő érzésekkel.

Ez a könyv megszépítve állítja elénk az eszményekért lángoló és a szerelem tüzeiben égő leányszívet, elénk varázsolja az asszony igazi világát: a családi kört. Lesznek, akik ennek az egyszerűségnek a láttán lemosolyognak a könyvet s írójáról azt fogják mondani: nagyon elmaradt a szellem útján. Mi azonban már merjük vallani, hogy ebben a könyvben a modern *válságon túljutott*, Istenben alapot nyert új modernség szava szól: az egészséges, az igazi női hivatást megtalált asszony szava. Ma már nagyon sokan érzik otthon magukat ebben a világban s alig van olyan lélek, aki ne vágya éppen ezután a világ után.

E versek írójának az írás komoly szívügye: hivatása. Nem játékból, hanem feltörő *gondolatainak* hűséges kifejezéséért ír. Gondolatai uralkodnak a forma felett s az egész kötet letisztult, világos gondolatokat görget elénk. Ma már egyre inkább erősödik az az igény a költészettel szemben, hogy mondanivalóját ne homályos szimbolizmusba rejtsa, hanem világosan fogalmazott gondolatömbökből foglalva emelje ki.

Mi nagyon szeretnők ezt a könyvet ott látni leányaink és asszonyaink olvasnivalói között. L. D.

A „Christianisme au XX. siècle“ című folyóirat közli a franciaországi protestáns egyházak szövetségének tiltakozását a németországi zsidóüldözések ellen a következőkben: „A francia protestáns egyházak szövetsége, mely a hazai összes protestáns egyházak szövetségének tekinti magát, ünnepélyes tiltakozását jelenti ki afelett, hogy egy visszatartott merénylet (Rath meggyilkolása) miatt újra általános zsidóüldözés induljon meg. A keresztlyén egyházak elárulják azt a missziót, mely rájuk bízott, ha minden fenntartás nélkül nem itéli el a fejméretet, mint amely homlokegyenest ellenkezik Krisztus és az apostolok tanításával és hogyha nem vetik el a leghatározottabban azokat a barbár eszközöket, melyek újabb napvilágot látnak a népek életében. Felhívjuk országunk összes protestáns híveit, legyenek segítségére az egyre számosabban érkező menekültek, üldözött és határon áttett zsidók felségélyezésében. Az adományok az „árja“ és „nemárja“ menekültek számára a párizsi központba küldendők.

Németországban a nevelésügyi miniszterium elrendelte, hogy a történelem tanításánál továbbra is kötelező a Krisztus születése e. és u. idő megjelölés. A nemzeti szocialista tanítószövetség ugyanis oly értelmű határozatot hozott volt, hogy ezt a keresztlyén időmegjelölést mással fogják helyettesíteni.

KÉZ A KÉZBEN H I R E I N K

Az I. K. E. Szénior Osztályának rovata.

Rovatvezető: László Dezső.

HALÁLOZÁS.

Tunyogi Csapó András, bálványosváraljai lelkész theol. magántanár testvérünket és feleségét Orosz Adélt meglátogatta az Úr, elszólítván az élők sorából kislányukat, a második évében járó Monikát. A szülők nagy fájdalomra Isten vigasztalását kérjük.

Tőkés Tiborné, szül. Florián Rebuti 27 éves korában, hat évi boldog házasság után március 15 én gyermekszülés után fellépett trombozisban meghalt. Férjén, a kórörsfől lelképdsztoron kívül három kis árva fiát sujtotta az Úr keze ezzel a gyásszal. Imádkozunk mindnyájan, hogy az Úr világosítsa meg a megpróbált testvérünk előtt végzete elrejtett útját. Temetésén, amelyen a kalotaszegi szénior testvérek csaknem mind ott voltak, Daróczy Ferenc esperes hirdette a vigasztalás Igéjét.

Bíró Jánost, a Sz. O. titkárát a szilágyecsehi gyülekezet lelképdsztorául választotta, s ő így megvált régi gyülekezetétől: Harasztostól. Beiktatását a Sz. O. elnöke, Dr. Tavaszy Sándor püspökhelyettes végezte. Isten áldását kérjük, hogy titkárunk új gyülekezetében is hiven szolgálhassa az Urat.

ÚJ KÖNYVEK.

Sipos Géza „Tűz és só” címen prédikációkat ad ki. A 40 prédikációt tartalmazó kötet előjegyzési ára 90 lej. Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

Dávid Gyula kiadásában a közeljövőben megjelenik a szinoptikus evangéltumos könyvekhez egy kálvini kommentár. Tegyük meg mindent, hogy ez a mű értékehez és jelentőségéhez méltó módon terjedhessen.

A budapesti ref. egyházmegye közgyűlésén bejelentették, hogy a Szabadságtéren 420.000 pengő költséggel új református templom épül.

Stuttgart egyik iskolájában megkezdették a Ludendorff-féle „német istenismeret” (újpogánység) vallásának rendszeres tanítását. Az iskolai hatóságok egyelőre 3 tantermet bocsátottak e célra rendelkezésre. Egyes vidékeken megkezdtek a „német esküvő” bevezetését. Azok, akik az egyházi esketést mellőzik, de a polgári házasságkötéssel meg nem elégszenek, ilyen „német esküvőt” rendeznek, melyet ünnepélyes külsőségek között a nemzeti szocialista párt helyi vezetője hajt végre.

A nagy hajóstársaságok elhatározták, hogy ezentúl minden óceánjáró hajóra építenek kápolnát is. Az utasok ugyanis egyre több oldalról kívánják, hogy tengeri útjukban istentiszteleteken vehessenek részt.

A Balaton környéki községek iskoláiban új tantárgyként bevezették az „udvariassági leckét”, különösen a Balaton környékére ellátogató idegen kirándulókra való tekintettel.

A budapesti kelenföldi református nőegylet háziipari üzletet nyitott, melynek célja magyaros kézimunkák elhelyezése.

Debrecen városa múlt év október első hetében tervezte megünnepelni híres kollégiuma fennállásának négyszázszázad jubileumát. A kálvinista Róma nagyban köszülődött az ünneplésre, lelkesen és szorgalmasan folytak az előkészületek. Kicsinosították a kollégium épületét, összeállították a jubileumi ünnepség programját, egy napon három ércórási érkezett Debrecenbe: Komáromi Csipkés György, a hitszónok, Huszár Gál, az első könyvnyomató és Szenczi Molnár Albert, a bibliafordító, a magyar reformáció három nagy alakjának szobra, amelyet ugyancsak az ünnepségekkel kapcsolatban akartak leleplezni.

Minden előkészület megtörtént, amikor Godesberggel, Münchennel új történelmi korszak indult el, amelynek fejleményei közelről érintették Magyarországot is.

És a debreceni reformátusság vezetősége ekkor úgy döntött, hogy a jubileumi ünnepséget későbbre halasztja.

Amint értesültünk a jubileumi ünnepség újabb határidejéről folyó évi június 30-át tűzték ki.*

A jubileumi ünnepséggel kapcsolatosan kiállítást is terveztek, amelyen a kollégium négyszáz esztendejének érdekes emlékeit gyűjtötték egybe. A kollégium könyvtárát és oratóriumát teljesen átalakították erre a célra, itt halmozták fel azt a sok érdekességet, ami mind-mind beszédes emléke a debreceni református főiskoln mozgalmas múltjának.

A kollégium könyvtára külön tanulmányt érdemel: tele ritkaságokkal, különleges értékű könyvekkel. Hatalmas termekben sorakoznak egymás mellé az évszázadokon keresztül gyűjtött nyomtatványok, amelyek alapját a külföldön tanuló debreceni diákok vetették meg.

A debreceni főiskolai könyvtár nemcsak számszerűleg rendkívül gazdag, hanem — értékben is. A könyvnyomtatás feltalálását megelőző időből negyvenhat kézírásos kodexet őriznek. A könyvnyomtatás őskorából: az 1469—1500 közötti időből száznegyvennégy darab incunabulummal büszkélkedhetik a könyvtár, több, mint hatvan az unikumok száma és rendkívül gazdag anyaga van a főiskolai könyvtárnak a leghíresebb könyvnyomtatók: a velencei Aldusok, a firenzei, velencei és lyoni Giunta testvérek, a párisi R. Stephanus, az antwerpeni Plantin testvérek, az amsterdami Elzevir testvérek, magyar földről pedig Tóthfalusi Kis Miklós könyvnyomató műhelyéből kikerült nyomtatványokból. Ezek közül különösen értékes a kollégium Elzevir gyűjteménye. Az előbb Leydenben, majd Amsterdamban működött Elzevir nyomdászcsaládnak mintegy 1500 kiadását tartják számon a tudományos körök. Ebből több, mint ötszáz megtalálható a debreceni kincses könyvtárban.

És ezenkívül: becses relikviák, közöttük például a wittenbergai magyar diákbusa 1545-ből származó törzskönyve, a nápolyi gályákról kiszabadult protestáns lelkészek emléksorai, régi lelkési oklevelek, egyházi énekek gyűjteményei, értékes kéziratok, vitairatok, biblíák, a magyar reformáció sok-sok értékes emléke.

A kiállítás már a könyvtárárpület lépcsőházában kezdődik. Ahogy a látogató felmegy a diákszirmák által elkoptatott széles falépcsőkön, egy debreceni festőművész: Gáborjáni Szabó Kálmán hatalmas freskói fogadják. Az egyik Meliusz Pétert ábrázolja hitszónoklás közben, a másik a debreceni tiszolt diákokat, a harmadik a rézmetszőket örökíti meg, a következő a kollégium nagy tűzvészét ábrázolja, egy másik pedig a szabadságharc egyik leghatásosabb eseményét rögzíti

* Ha valamelyes leküzdhetetlen akadályok nem merülnek fel és megfelelő számu résztvevő jelentkeznék, lapunk is tervbe vette egy csoportos körutazásnak a megrendezését Debrecenbe. Erről annak idején részletes tájékoztatást fogunk kiadni lapunk útján. — Szerk.

le: Kossuth az országgyűlés tagjaival a debreceni nagytemplomban, ahol kimondják a detronizációt.

Es a freskók alatt már ott vannak a kiállítás érdekes darabjai.

Az egyik sarokban régi, töredezett és megkopott vésésű sírkő vonja magára a figyelmet: a híres, tudós Hatvani professzor síremléke. Csak a keresztneve olvasható rajta: Stephanus — a családi nevét elmosta az idő vihara, ám vannak egészen olvasható sorok is, pl. a születésére vonatkozólag: „Natus Ani 1718 Rimaszombatini“, azután azt is ki lehet silabizálni, hogy kik állították a sírkövet: „... Monumentum ... Maria Csathari ... Filiae Maria Iuliana Filii Paulus et Stephanus“.

Am nemcsak hatvani professzor sírkövet mutatja be a debreceni kiállítás, hanem itt van egy életteljes portréja, üveg alatt, bekeretezve pedig egy sajtókező-írás receptje.

Ki tudja, talán éppen az, amely miatt „az ördöggel való cimborálással“ vádolták meg.

A széles folyosóról nyílik a kollégium oratóriuma. Ajtja mellett emléktábla hirdeti a történelmi nevezetességet:

E HÁZBAN TARTOTTA AZ ORSZÁGGYŰLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ÜLÉSÉT
1849 JAN, 9-TŐL — MÁJUS 31-IG
E FALAK
HALLOTTÁK ALKOTMÁNYUNK LÁNGLELKÜ
HARCOSAIT

Galambszürkére festett padok sorakoznak a kis temetőben. A bejárat felett az orgona, szemben vele a szónoki emelvény. A kollégium hallgatói számára itt szokták az istentiszteleteket tartani, itt zengett a híres debreceni kántus istendicsérő éneke és a szabadságharc forró napjaiban itt ülésezett az országgyűlés.

A kollégium jubileuma alkalmából nemcsak újrastították a padokat, hanem az első sorokban egy-egy kis emléktáblával megjelölték néhány helyet, azokat, amelyekről pontosan megállapítható volt, hogy a nevezetes napokban ki ült a padosornak azon a részén. Az első padosor baloldali szárnyán Horváth Lajos, a középsőn Kazinczy Gábor és Kubinyi Ferenc, jobboldali részén pedig Madarász József névtáblája látszik. Szemben a padosorokkal a szószeák, amely negyvenkilencben az elnöki emelvény szerepét töltötte be, két név van rajta: Palóczy László korelnök, Almássy Pál elnök. Alatta kis padosor két helyvel, a baloldalon: Nyáry Pál, a honvédelmi bizottmány alelnöke, jobboldalt: — Kossuth Lajos, a honvédelmi bizottmány elnöke, kormányzó.

Es még egy külön tábla:

Ez Istennek szentelt szószeákról szólta a nemzetmentés igéit Kossuth Lajos.

Még néhány érdekes névtáblával találkozunk. Kossuth helyétől jobbra volt a két jegyző helye: Irányi Dániel és Szacsavay Imre, balra pedig a miniszterek foglaltak helyet: Mészáros Lázár hadügyminiszter, Vukovich Sebő igazságügyminiszter, Duschek Ferenc pénzügyminiszter és Bezeredy István képviselő.

Nap-nap után ülésezett az országgyűlés képviselőháza 1849 tavaszán. Csak egyszer tartották másutt az ülést: április 14-én. Ennek a nevezetes ülésnek jegyzőkönyvét is itt őrzik a kollégiumi könyvtárban.

Itt van egy rész a történelmi jegyzőkönyvből:

Kossuth Kormányelnök megérkezvén,

Besze János: Képviselők! A nagy templomban több ezer ember van. A mik a mai ülésben mondatni fognak, ájtatos érzelemmel sóvárogja hallani a nép, melynek képviselői vagyunk, a mi ma itt történik, kívánatos, hogy minél több szájról-szájra hangozzék szerte az országba: itt alig vagyunk egy pár százan; a karzatok üresek; odaát pedig a nagytemplomban ezerek várokoznak. Felszólítom tehát a képviselőket, menjünk által, és hirdessük a valót ezerek és ezerek előtt. (Helyeslés.)

Almássy Pál elnök: A ház kívánsága következté-

ben a mai ülést a reform. nagy templomba teszem által.

A képviselőház tagjai nagy templomba átmenvén.

Ezen a történelmi ülésen mondták ki a Habsburg-ház trónvesztését.

A szabadságharc sok érdekes emlékével találkozunk még a debreceni kollégium jubiláris kiállításán. Itt van például Hegymegi Kiss Áron püspöki pálcaja, amelyet egy aradi honvédfogoly faragott ki és megörökítette rajta az aradi tizenhárom vértanú arcvonását. Kufsteini foglyok levelei szenvedésről, de nem lankadó hazaszeretetről beszélnek.

Azután itt van két spionpéncz: egy háromkrajcáros, meg egy darab egykrajcáros, ugyancsak a szabadságharc emléke. Különleges készítésű mind a két pénczdarab. Jóllehet egészen lapos, mégis kettécsavarható s az így kettévált pénczdarab közé tették be az apró papírlapra írt üzenetet, majd a két részből álló pénczdarabot megint összecsavarták.

Osztrák kémektől szedték el a szabadságharc idején.

Az oratórium — a hely történelmi nevezetességén túl is — tele van érdekes és nevezetes emlékekkel. Itt van a debreceni tűzoltó-diákok pirosszövetű zászlaja, itt őrzik a tűzoltószerszámokat: a gerundiumot, vedret, villát. Üveg alatt Tompa Mihály feketekötésű bibliája pihen, a falra helyezett sok zászló közül pedig itt van Kossuth lobogója, közepén behimezve: Éljen Kossuth Lajos s a zászló rúdján piros pántlika.

Ezt a piros pántlikát Kossuth személyesen kötötte oda.

S a falakon berámázva a szabadságharc felhívásai, hadijelentései, kiáltványai.

A Szlovákiában maradt magyar református gyülekezetek elhatározták, hogy egy egyházmegyébe tömörülnek.

Magyarországon az egyik IKE 200 Pengőt szerzett csontgyűjtésből.

Az oroszországi evangélikus egyháznak a forradalom előtt 190 gyülekezete volt 250 lelkeséssel. Templomai közül most zárták be az utolsót. Egyik lelkesze sem teljesíthet már szolgálatot. Ezek közül csak 36 tudott Németországba menekülni, 63 fogságban van, 12 lelkesze a sok győtrelem után feladta szolgálatát, a többi sorsa „ismeretlen.“

A magyarországi Ifjúsági Keresztyén Egyesület ezévi nyári konferenciáját Losoncon tartja.

A magyarországi Országos Bethlen Gábor Szövetség a múlt év őszén külön vonat indítását szervezte meg abból a célból, hogy a főképen svájci és német protestáns vidékek meglátogatásával hitében erősítse a magyar protestantizmust. Az útazás az őszi politikai események miatt elmaradt. A szövetség azonban a tervet napirenden tartja s a különvonat indítását június vagy július hónapokra tervezi. Az útazás időtartama előreláthatólag két hét lesz.

Szabolcska Mihály köllőnek, temesvár volt lelkeszének szülőhelyén, ókécskén szobrot emelnek. A szobrot, mely Szabolcskát egyik kezében tollal, a másik kezében bibliával ábrázolja, folyó évi május 21-én leplezik le.

A „Das Kleine Volksblatt“ című osztrák róm. kath. lap írja: „A szentírás legyen minden család házkönyve. Mindent el kell követnünk, hogy Isten igéje újra az legyen számunkra, ami volt: paizs a hitellenség elleni harcban.“

A sárospataki theol. akadémia tanártestülete a lelépő dr. Mátyás Ernő theol. igazgató helyére dr. Zsiros József theol. akadémiai tanárt választotta meg.

A régi könyvekről. A múlt század huszas éveig — egy francia statisztikus számításai szerint — több mint hárommillió könyv jelent meg. Tehát ebből is megállapítható, hogy a 100, 200, 300 éves könyv még nem nagy értéket képvisel.

Minden olyan könyv, amely 1500 előtt jelent meg, nagyon értékes könyv. Az 1500 előtti nyomtatványok, — az úgynevezett ősnymtatványok — között vannak olyanok, amelyekért amerikai gyűjtők 3 millió leut is fizetnek.

Egy berlini nagy antikvárius-cégnek régebben megjelent aukciókatalógusában az 1462-es Biblia Latinának egyetlen levele négymillió, az 1471-es Aquinói Szent Tamás Summa, prima secundae harmincmillió, Hieronymus Epistolae (1469 körül) ötvenmillió, a Biblia Germanica (Sechste Deutsche Bibel 1477) száznegyvenmillió, a Biblia Germanica (Dritte Deutsche Bibel) kétszázötvenmillió magyar papirkorona kikiállási árban volt felvéve. Általában az 1471 előtt megjelent ősnymtatványok igen magas áron értékesíthetők, de viszont a laikus, ha véletlenül ósdi latin családi ereklyéi közt eféle könyveket őriz, rendszerint épen ezekről nem is sejti, hogy micsoda nagy kincseket érnek, mert a legrégebbi ősnymtatványok címlap nélküliek s csak a könyv utolsó lapjáról lehet megállapítani, hogy hol, mikor jelentek meg és mi is a címük. De még ezt tudja is, laikus aligha volna képes megállapítani könyve mivoltát, mert az ősnymtatványok tele vannak szóróvidítésekkel, sőt talán még az évszámot sem tudná kiolvasni. Ezért célszerű, címlapnélküli, kéthasábosan, törtsarkú góbtetűvel nyomtatott régi könyvet mindenki mutassa be valamelyik közkönyvtárnak meghatározás és becslés végett. E tekintetben a *kolozsvárti Theologia könyvtára is készséggel megadja a szükséges felvilágosításokat.*

Feltétlenül érték minden 1600 előtt megjelent magyar könyv is. Az 1600 után megjelent nyomtatványok már gyakoribbak, de ezek között is akadnak ritkákbak, amelyekért könyvtárak és magángyűjtők nagy árat fizetnek. Az 1711 előtti úgynevezett régi magyar nyomtatványokra tájékoztatást nyújt Szabó Károly: Régi Magyar Könyvtára című három, illetve négykötetes műve, Sztripszky Hiaodor kiegészítő kötetével.

Keresettek és rendszerint magas áron értékesíthetők az illusztrált (fa, réz, acélmetszetes és nyomatos) könyvek. De sokszor egészen jelentéktelen latin salabakterek is magas értékűek fejlődhetnek, ha előkelő, híres ember könyvtárából maradtak fenn, híres könyvkötő kezéből kerültek ki, vagy olyan kézírati bejegyzések vannak bennük, amelyek történelmi vagy irodalomtörténelmi szempontból becsesek.

A fentebb elmondott szempontok érvényesülnek a régi kéziratoknál is. Azonban ennél egészen más szempontok határozzák meg az értéket, mint a könyvnél, mert minden eredeti kéz-

irat levél és oklevél csak egyetlen példányban lehet meg, tehát minden eredeti kézirat unikum. Az unikum értékét pedig egyfelől az iránta megnyilvánuló érdeklődés intenzivitása és kiterjedtsége, másfelől belső tartalmi értéke adja meg. Általában az 1500 előtti kéziratok, különösen ha tartalmi becsükön kívül, művészeti becsük is van, magas értéket képviselnek.

Fertőznek-e a régi könyvek? Az antik könyvek, tehát nem az ócskakönyvek, kedvelőinek legerősebb érvük a százados könyvekben lakozó bacilus létezése ellen az, hogy a statisztika egyetlenegy olyan betegséget vagy halálesetet sem tud felmutatni, amely antikönyv fertőzésből származott volna. A könyvtárnokok, antikváriusok, akik állandóan ezekkel az állítólag piszkos régiségekkel foglalkoznak, hosszú életűek és rendszerint aggkori elgyengülésben halnak el.

A debreceni kollégiumi ifjúság kiáltó szava a magyarországi református társadalomhoz. Miközben világtörténelmi események zajlanak le körülöttünk, hazánk egyes részein egyre fogy, pusztul a magyarság. Különösen a Dunántúli lakosságát tizedeli az egyke. Lépésről-lépésre hátrál a magyarság élelmes idegenek mohósága, földéhsége elől. Evtizedek politikai küzdelmei, hírlapi és tudományos vitái után még mindig késik az elhatározó tett.

A debreceni Kollégium ifjúsága a végveszedelem érzetében szerény, de határozott tettel mutatta meg a mentés útját. Teljesen önkéntes felajánlásokból, a maga szegénységéből (lemondva hetenként egy vacsora-feltétéről, ösztöndíjainak, segélyeinek, legatúmanak, tekintélyes hányadáról) 4000 pengőt adott össze rövid három hónap alatt és ezen sokgyermekes matolcsi (Szatmármegye) földművest Drávafokon ingatlanhoz juttatott, hogy ezzel az emberibb megélhetéshez segített család erősítse az ottani hulló magyarságot.

Tettével nem akart dicsekedni az ifjúság, várta a társadalom megmozdulását. Szórványos megajánlások történtek is, de az egész társadalom egységes állásfoglalása késett. Ekkor a legelső magyar ember, Kormányzó Urunk tette meg 10 000 pengős hatalmas adományával az első lépést a társadalom élén és ezzel nemcsak anyagilag erősítette meg a mozgalmat, hanem megadta hozzá a legelső jóváhagyást és elkötelezést minden várta, hogy a társadalom is felfigyel az ő útmutató cselekedetére és követni fogja példáját.

Epen ezért most már mi is határozott erős elszánással hívjuk fel a társadalom figyelmét nemzetünk létkérdésére. Hirdetjük, hogy semmiféle földreform nem érheti el a magasabb nemzeti célkitűzéseket anélkül, hogy a mindenkori kormány reformtörekvéseit ne támogatná a nemzeti társadalom áldozatos erőfeszítése. Főleg a tiszántúli elszegényedett tösgyökeres magyar földműves-osztály tehetetlen arra, hogy a társadalom anyagi támogatása nélkül életrelvő gazdaságokat teremtsen magának, bármily kedvező feltételeket szab a földreformtörvény a kiosztandó területek megváltására. Pedig a nemzeti életbevágó érdekei azt kívánják, hogy a telepítés szolgálatába állított földreform révén az a magyar nemzettréteg jusson földhöz és emberi életlehetőséghez, amely nemzedékeken keresztül becsületes munkával művelte egyre romló anyagi viszonyok között verejtékkel és szeretettel a drága magyar földet.

Nem azt akarja ez az ifjúság, hogy e felhívására az ország különböző részéből meginduló szívek felbuzdulása folytán, mint eddig is, kisebb-nagyobb adományok növeljék a mi telepítési alapunkat. Ezt megtesszük magunk, tovább folytatjuk a megkezdett munkát. Ma már a harmadik telepes családot küldjük a veszélyeztetett végekre. Nem akarunk saját kezelésünkben országos gyűjtést indítani, hanem azt várjuk, hogy ugyanezt

a munkát más közösségek (községek, egyházak, egyesületek, intézetek, intézmények, csoportok) a maguk köréből folytassák és így mielőbb sok ilyen telepítő közösség támadjon s mindegyik legalább egy sokgyermekes derék szinmagyar család áttelepítését tegye lehetővé. Egy telepítéshez kb. 3—4000 P szükséges. Nem kicsiny áldozatot kell tehát vállalnia a magyar társadalomnak, mégsem kérdéses előttünk, hogy ezt az áldozatot meghozza a magyarság, mert tudnia kell, hogy a jövője függ tőle.

A kollégiumi ifjúság a maga eljárásában a teljes önkéntesség alapjára helyezkedett. Mindenki megérezte, hogy itt nem a szokásos könyöradomány-gyűjtésről van szó és mindenki a tőle telhető legjobbat ajánlotta fel. E megajánlásokat mindenki hiány nélkül teljesítette olyan részletekben, ahogy elvállalta. A begyűlt pénz teljes egészében a telepítés célját szolgálta. Levelezésre, útiköltségre, más ú. n. adminisztrációs kiadásainkra egy fillért sem vettünk el belőle. Telepeseink nem ajándékképpen kapták a segítséget, hanem tetszésük szerinti részletekben — 10—20 év alatt — visszafizetendő kamattalan kölcsön formájában. Így a maguk jogos szerzeményeinek tudhatják majd a kapott ingatlant. Az évenként visszakerülő összegek a közben begyűlt újabb adományokkal együtt időnként újabb telepítést tesznek lehetővé.

Ha erre a mintára a társadalom sok telepítő csoportot szervez — amiben nem is kételkedünk —, felmerül a mozgalom egységes irányításának kérdése. Az egyenként elszórt telepítésekkel nem érünk célt, mert egy-egy család teljesen gyökértelenné válik és elvész az idegen környezetben. Tömbök telepítéséhez az egyes telepítő csoportok központi megszervezésére van szükség. Ez a központ — Debrecennel, mint székhellyel — intéznék a telepítések gazdasági, pénzügyi és jogi természetű ügyeit, nyilvántartaná a telepítésre alkalmas családokat, továbbá azokat a helyeket, ahova előnyös feltételekkel s a nemzeti cél érdekében kívánatos telepéseket vinni. Foglalkoznék a telepések mindennemű ügyeivel, kezelné a telepések visszafizetéseit. Így a mozgalom állandóan hatalmas tőke felett rendelkeznék, amellyel már számottevő eredményeket lehetne elérni. E mellett minden telepítő csoportnak biztosítva volna az a joga, hogy maga határozzon arról, kit és hova telepít.

Még egy utolsó szót! Mozgalmunknak sem vallásfelekezeti jellege, sem rejtett vallásfelekezeti céljai nincsenek. Abban a Városban és abban az Iskolában, ahol e sorok keltek, ne a vallási arculatot lássák, hanem a szinmagyar Tiszántúl négyezredes szellemi központját. Úgy éreztük, hogy ebben a központban kell felgyülni egy olyan nagy egyetemes magyar felelősségérzet lángjának, amely egymáshoz tudja forrasztani a magyar szíveket és leolvaszthatja róluk a legerősebb elválasztó vaskorlátokat is. Szavunk — mint annyi más egyetemes érdekű magyar úgy szava, amely 400 év alatt ennek a Kollégiumnak ifjúságából indult ki, az egész magyar nemzeti társadalomhoz fordul s a fajunk és néplünk fenmaradása iránt érzett felelősség egységes és hatalmas visszhangját várja tőle.

Magyarok! A mi kérésünk csak az, hogyha egyetértetek velünk, terjesszétek ezeket a gondolatokat. Ha pedig telepítő csoportot alakítottok és az egész mozgalom központi megszervezését akarjátok, értesítsetek benünket szándékotokról, mi mindenben készséggel állunk rendelkezésetekre. *A Debreceni Kollégium Ifjúsága.*

Az új török bibliafordítás a múlt évben jelent meg a mai török nyelven. A törökországi keresztény hittérítői munka mindinkább nagy méretet kezd ölteni, mert az új törökország lakossága mindinkább elhidegedik az Izlámtól. Külmissziói munkásokra van szükség, hogy a török néphez elvigyék az Evangéliumot. Törökországban ma egy amerikai missziói intézmény öt iskolát, három klinikát és egy könyvkiadó vállalatot tart fenn.

A sárospataki református főiskola fenállásának 408 ik évében január 23-án nyílt meg a harmadik népfőiskolai tanfolyam Sárospatakon. A százéves boltívek 44 földműves ifjút láttak vendégül két hétig.

A református theologiai akadémia három előadó terme Szeretetalva jelképes községgé alakult át. A község a könnyebb „közigazgatás” céljából Alvégre és Felvégre tagolódott. Egyik teremben a községhezá rendezkedett be, aytaján ezzel a felirással: A törvény — szeretet és rend. A község rendes politikai és egyházi közigazgatással működött, élén a bíróval és lelkésszel. A népművelést szolgáló Gazdakör és az egyházi öntudatot erősítő KIE is megalakult.

A község élete reggel 7 órakor kezdődött istentisztelettel. 8—12 ig szakszerű, ismeretterjesztő, nemzeti öntudatot és egyházi közösséget növelő előadásokon vettek részt Szeretetalva polgárai. A délután látó utakkal, film előadásokkal, a theologus regösök magyar nóta-tanításával, bibliaköri előkészülettel telt el. Az estéket KIE vagy gazdaköri összejövetel töltötte ki, sok jóízű humorral, dallal, komolysággal.

A tanfolyam gerincét a tervszerűen összeállított előadásorozat alkotta. Az előadók díszes gardájában egymás mellett sorakoztak fel buda-pesti szakemberek, falusi tanítók, tanárok, lelkipásztorok, gazdasági intézők, orvosok és KIE titkárok. Minden szóba került, ami a falu lelki és gazdasági fejlődése szempontjából hasznos. A magyar lélek, dal, falusiház, gazdaudvar mellett az előadások és a közös megbeszélések tárgya volt a számtartás, növény, állattenyésztés, közigazgatási, jogi ABC, népbűnök, nép-egészség, magyar történelem és irodalom (hogyan olvassunk?) épenűgy, mint az egyház élete, Európa és a világ népei, vagy a földműves kereskedelmi iskolázása.

Az előadások kivonatát a tanult dalok szövegével és a szükséges hírekkel együtt a népfőiskola „hivatalos” ujságja: a Kerékvágás naponként közölte, amit a résztvevők eltávozásokkor magukkal is vittek.

A nemzetiszocialista ujságok nagy büszkeséggel közlik, hogy Bajorországban ezzel az évvel megszűntek a felekezeti iskolák. Ezzel a 7,200.000 lakosú országban nincsen egyetlenegy — sem katolikus, sem protestáns — hitvallásos alapon álló iskola. A bajor kultuszminiszter a „Völkische Beobachter” délnémet kiadásának az okt. 27. számában ezzel kapcsolatban a következőket mondja: „Egész Bajorországban átalakították a felekezeti iskolákat közösségi iskolákká. Népfőiskolai oktatásügyünk történetének e fordulópontján mindenkinek köszönetet mondok, aki az általam kitűzött cél megvalósításában közreműködött. Wagner Adolf.”

Egyik német nyelvész — Schütz H. — 300 nyelvet tud beszélni. Azt állítja, hogy a 300 nyelv közül a legnehezebb volt az eszkimó, néhány indiai nyelvjárás és a magyar.

A franciaországi református egyházak közgyűlésen kimondották egyesülésüket. Ezzel az eddig három református egyházi csoportot képviselő egyházak egy egységes franciaországi református egyházzá egyesültek.

„Felvidék“ címmel Jaross Andor előszavával rendkívül érdekes, hatalmas kötet jelent meg. A kötetben képtáblákkal, térképekkel és statisztikákkal a Felvidék egész története, multja, mai élete, kulturája, földrajza, néprajza és műemlékeinek leltára foglal helyet.

Nem kétséges, hogy Magyarország tájegységei közül leghivebben a Felvidék őrzi a magyar mult emlékeit. Történelmi multú városok bástyái, árkados utca sorai lehelik a magyar történelem levegőjét.

E nagyszerű könyv egyik fejezete alapján szemelvényeket mutatunk be abból abból a hatalmas névsorból, amely azokat sorolja fel, akiket a Felvidék adott a magyarságnak. Csak úgy ábécé sorrendben:

A Felvidék adta id. Andrássy Gyulát, a kiegyezés utáni idők nagy külügyminiszterét. A Felvidék adta Apponyi György gróf országbíró, Apponyi Albertet, Bacsnányi Jánost a költőt, Batthyány Lajos grófot, az első magyar miniszterelnököt, Bél Mátyást, Benyovszky Móric grófot, Berzeviczy Albertet, Blaha Lujzát, Bocskay Istvánt, Bornemissza Pétert, a híres prédikátort. A Felvidék fia volt Csák Máté, Csáky Albin gróf, Csokonay Vitéz Mihály, Czuczor Gergely, Déryné Széppataky Róza. Felvidéki Dohnányi Ernő, Erkel Ferenc, Fadrusz János, Fáy András, Feszty Árpád, Fraknói Vilmos. A magyar szabadságharc hadvezéré, Görgey Artúr a Felvidék adta, ott született és élt Gvadányi József, Gyöngyösi István, tudós professzor Hatvani, Jedlik Anyos, Jókai Mór, Kármán József, Madách Imre, az Ember Tragédiájának halhatatlan szerzője, Mailáth György országbíró, Mikszáth Kálmán, Munkácsy Mihály, Pálffy János gróf, a hadvezér.

A Felvidék szülötte Kazinczy Ferenc, Kemelen Farkas, Klapka György, Kossuth Lajos és — V. László magyar és cseh király. Itt született Lavotta János, Prohászka Ottokár, I. és II. Rákóczi Ferenc, Reviczky Gyula a költő, mind a két Szapolyai, Tököly Imre, Tinódy Sebestyén, Tompa Mihály, Vámbéry Ármin, Werbőczy István és a többi nagysága a magyar életnek, akiknek a nevét sem tudjuk felsorolni, olyan sokan vannak.

A Felvidék a műemlékek országrésze. Más országrészben sehol sem találunk annyi történelmi várost, mint éppen itt. Egész sereg olyan felvidéki város van, amely teljes egészében műemlék. A Felvidéken szinte tucatjával vannak olyan városok, utcák, magánházak, templomok, amelyek az annyira kultivált olasz, francia vagy belga történelmi városokra, Brügge, Ypernre, Siennára hasonlítanak. Ezek a felvidéki városok és történelmi művészeti emlékei költik össze a magyar multat a magyar jelennel. Sehol az országban nem maradt fenn annyi románkorai templom, mint a felvidéki falvakban. Püspöki székhelyektől a messzeeső falvakban találkozunk az északolaszországi románstílus csodálatos re-

mekeivel. Ezeknek koronája és a Felvidék legmonumentálisabb alkotása a kassai Szent Erzsébet székesegyház, mely a XIII. század elején épült. A XV. század késő gót szobrászatának valóságos múzeuma a kassai Szent Erzsébet székesegyház. Elsősorban három kapujának reliefjeit kell megemlítenünk, az északi és nyugati kapuról, a Szent Erzsébet életéből vett jeleneteket, az északi kapuról a Golgota reliefet.

A Presbiteri Világszövetség Budapesten. A Presbiteri Világszövetség titkára W. H. Hamilton az elmúlt év utolsó hónapjában járt Pesten és ott az illetékes körökkel megállapították, hogy folyó év szeptember 6-tól 14-ig megtartják a négy évenként tartani szokott világyűlést. A terv szerint 6–10-ig Budapesten, 11-től 14-ig Debrecenben folytatódnak a gyűlések. A gyűlés tárgya lesz: „A Kalvinizmus és egyházainak jövője.“

A program a következő lesz: Szeptember 6-án megérkezés és üdvözlések.

Szept. 7-én délelőtt: A jövő. Az ifjúság nevelése és a munka. Előadók lesznek egy amerikai és egy magyar. D. u. A mi presbiteri rendszerünk mellett hogyan kerülhetők el vagy győzhetőek le a mult hibái és gyengeségei? Előadók: a keleti osztály vezetője, Dr. Keller Adolf genfi tanár és egy hollandi.

Szept. 8-án d. e. a) A jövő. A külmisztió. (francia és holland előadók). b) További teendők a missziók egyesítése. (Holland, francia és angol előadók). D. u. a) Belmisszió és szociális teendők. b) Helyzetjelentések a különböző egyházakról és a jövő.

Szept. 9-én d. e. Ugyanaz. D. u. Kirándulások, szórakozások.

Szept. 10-én d. e. A fővárosi és vidéki kisebb gyülekezetek meglátogatása és előadások tartása a vállalkozók részéről. D. u. Közgyűlés. 15 perces hozzászólásokkal. A beszédeket magyarul is tolmácsolják.

Szept. 11-én. Utazás Debrecenbe. D. u. 6 órakor a templomban üdvözlő a vendégeket Révész püspök, felelni fog reá Hamilton titkár. Az előadás tárgya: Az evangélium és a jövő. Előadók lesznek a Welsh vagy Ir, a kanadai vagy Egyesült Államok egyházi férftal közül.

Szept. 12-én d. e. A magyar református egyház és a Kálvinizmus multja és jövője kapcsolatban debrecen 400 éves multjával. Előadja két magyar előadó. Előadás után a collegium és az egyetem megtekintése. D. u. A kálvinista egyházak istentiszteleti formái, schweltzi, cseh és más hozzászólók.

Szept. 13-án d. e. A református presbiter állása és munkája az egyházban. Skót és magyar előadók. Minden presbiter szívesen láttnak. D. u. A Kálvinizmus mai helyzete: Kuyper, Barth, a skót és amerikai vezető egyházi emberekkel való kapcsolatban. Határozati javaslatok. Elnök zárószavai. Köszönet és áldás.

Szept. 14-én kirándulás a Hortobágyra és utazás.

A Magyar Nemzeti Múzeum felügyelete alatt megnyitott New-Yorban a Hungarian Reference Library, az amerikai tudományos világ és nagyközönség részére. A könyvtár gerincét egy 5000 kötetes angolnyelvű magyar szakkönyvtár képezi.

Hatszáz ingyen zsolttárt ajándékoztak a budapesti református vallásoktatók karácsonyra a szegénysorsú gyermekeknek.

Egy híres berlini orvos, dr. Sauerbruck tette ezt a kijelentést: „Vaidást teszek arról, amit egy emberöltőn keresztül folytatott sebész munkásságomból merítettem: Az Istennel való aldzatos kapcsolat nélkül, igazi orvosi tudás nincs. Ebből az aldzatosságból támad az a hatalmas erő, melyre hivatásunk teljesítésében szükségünk van. Csak ez adhatja meg azt a felelősséget, melyet úgy az egyes betegekkel, mint egész népünkkel szemben hordoznunk kell. Tudom, hogy minden idők megszámlálhatatlan orvosainak nevében szölok. Ez minden igaz orvosnak meggyőződése, aki tudja, hogy test és lélek egységet alkotnak.“

Turkesztánban az oitani svéd misszió 40 évi eredményes szolgálat után kénytelen volt szolgálatát abbahagyni. Kórházát, nyomdáját elvették, misszionáriusait kiutasították a mohamedánok.

A görög kormány Pál apostolt ábrázoló bélyegket adott ki. A bélyeg úgy ábrázolja, ahogy Athénben az evangéliumot hirdeti.

Wittenberg-Luthervárosban van a világ legnagyobb múzeuma, amelyet az elmúlt évben 34.000 ember látogatott meg.

Wesley János anglikán lelkész ezelőtt 200 évvel élte át azt a „megtérést“, amelynek nyomán megszűlt a methodizmusnak nevezett vallási irány.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat kiadja ukrán nyelven a bibliát.

Egy angol misszionárius Afrika belsejében az egyik angol gyarmaton meg akart nyerni egy félvad négert az anglikán hitnek. Kissé nehezen meni a dolog és a misszionárius megkérdezi a négert: „Hát nem akarsz halálozni után a paradicsomba jutni?“ „Nem!“ — mondja a fekete — „De hát miért nem?“ — kérdi a pap. — „Ha a paradicsom csakugyan olyan szép — mondja a bennszülött —, amilyennek lefested, ott nem lesz jobb dolgom, mint itt, mert ha még nem angol gyarmat, egészen biztosan nemsokára az lesz belőle.“

Budapesten Üllői-út 11. sz. alatt megnyílt a Házasági Tanácsadó Intézet, melyet a Magyar Család-védelmi Szövetség létesített. A H. T. I. három irányban működik. Erkölcsi, szociális és fajnemesítő gondolat az a három alapkö, amelyen az intézet nyugszik.

Ferrara olaszországi városban összedőlt az 1070-ben épült ősi kápolna, amelyben még Luther Márton is prédikált, mikor 1510-ben Rómába zarándokolt.

Izstambulból jelentik, hogy a görög keleti szent szinódus palotájából elloptak három felbecsülhetetlen értékű régi evangéliomot. Az egyik evangéliomban annak idején egy XII. századbéli bizánci kéziratot találtak.

Moszkvában most csukták be a 17. században épült Péter-Pál templomot. Ezzel az utolsó nyilvános istentiszteleti hely szűnt meg Szovjetoroszországban.

A Korunk Szava írja: „Budapesten ma már jobban szeretik a kutyákat, mint a gyermekeket. Ma a csecsemők száma Budapesten 9600, a kutyáké 22.692.“

Németországban Himmler, a birodalmi rendőrség főnöke a Birodalom egész területén betiltotta a Keresztyén Egyesület munkáját s az egyesület egész vagyonát az állam részére elkobozta.

A francia református egyház külön könyvtárat tart fenn a vakok számára. 1200 olyan könyv található benne, amely a vakok írásmódja szerint készült.

A chicagói lelkészek, Balogh E. István, Kecske-méthy József és Vajda Zoltán fáradozásai eredményeként minden szombaton fél 2-től 2 óráig magyar rádiós igehirdetés van Chicagóban.

A pápai szék hivatalos évkönyvében a következő adatok vannak feljegyezve a római egyház főpapságának számadatairól. 1938-ban a római egyháznak 14 pátriárchátusa, 1193 érseksége és püspöksége, 489 apostoli helynöksége, prefekturája és önálló prelaturája volt. Világ-részek szerint szétosztva Európára esik 693 érsekség és püspökség és 8 apostoli helynökség. Ázsiára 128 érsekség és püspökség s 175 apostoli helynökség. Amerikára 402 érsekség és püspökség s 50 apostoli helynökség. Afrikára 19 érsekség és püspökség s 117 apostoli helynökség. Ausztráliában természetesen a számok kisebbek: 2 érsekség, 39 apostoli helynökség és 98 apostoli prelatura. Szent Ferenc harmadik rendjének — ugyanezen kimutatás szerint — nem kevesebb, mint 1,134 791 tagja volt; XI. Pius pápasága alatt 208 egyház-kormányzati hatósággal ellátott újabb missziós terület alakult.

A bolgár orthodox diákok felelőssége a mohamedánokért. A bolgár diákmozgalom legutolsó konferenciáján foglalkozott a Bulgáriában élő 600.000 mohamedán keresztény név tételének kérdésével. Biztató, hogy bár orthodox egyházi missziói munka nincsen, a diákság mégis felelősséget érez az országukban lakó mohamedánokért.

Utban a superintendensi rendszerhez. Igen erős mozgalom indult meg a Church of Scotland-ban a superintendensi rendszer visszaállítása érdekében. Azt hiszik, hogy ez a rendszer, amely olyan általános a kontinensen, nagyobb eredményekhez vezetne. A General Assembly egyik vezető tagja, dr. J. T. Cox minden befolyását latbaveti e rendszer visszaállítása érdekében. Azt hangoztatja, hogy a presbiteri rendszer, amely elméletben a legtekélyesebb, a gyakorlati életben nem állja meg úgy a helyét, mint a superintendensi rendszer.

A Budapesten legutóbb megtartott diplomás nők kongresszusán, egy nagyon kedves finn nő: Voipio asszony, újságró, előadást tartott arról a kérdéstről: „Ha asszony is lehetne államférfiu.“ Mennyire más lenne a világ — mondta az előadó —, ha a nők kormányoznának, ha asszony is lehetne államférfiu, ha háború és béke, társadalmi reformok, büntető kódex az ő kezükben volna.

Egy párisi eszperantó újság érdekes statisztikát közöl, mely szerint 1934., 1935. és 1936. években Hitler „Mein Kampf“ című könyve volt a legelterjedtebb egész Németországban. Újabbban azonban az elterjedés szempontjából a Biblia ért el az első helyet, amiből lelki átalakulásra is lehet következtetni. 1937-ben a bibliából eladott példányok száma már túlhaladta a Hitler híres könyvét. Berlini hivatalos statisztika szerint 1937-ben Württembergben, Poroszországban és Bajorországban 1,030.000 bibliát adtak el, 165 ezerrel többet, mint az előző évben.

Az angol lapok beszámolnak arról, hogy mialatt szeptember 19 én Európa vezető államférfiai (Hitler, Mussolini, Chamberlain és Daladier) megállapodtak a békés megegyezésben, az angol miniszterelnököknek, Chamberlainnek

neje majdnem az egész napot imádkozásban töltötte a templomban. Mikor a tömeg már az utcán tudta a jó hírt, a miniszterelnök neje még mindig odaadón imádkozott.

Mit adott Magyarország a világnak? Magyarország a nyugati műveltség legszélső védőbástyája volt Európában. Johnson, a kiváló angol tudós szerint is, Magyarország többet tett a török veszedelem elhárítására, mint a többi keresztény államok együttvéve és H. Dommerge, a világhírű francia tudós egyik munkájában azt írja, hogy „Európát a magyar Hunyadi János mentette meg s a magyarság a török háborúban elvértett az emberiségért.” Sem Johnson, sem Dommerge nem rajongó magyarok, hanem idegen vérségű objektív tudósok mint Pierre Delattre, az ismert francia történész is, aki 1931 aug. 21-én mondotta egy beszédében: „Angliának, Franciaországnak és Magyarországnak a középkorban egyenlő számú lakossága volt. S azért van ma Angliának 44, Franciaországnak 40 s Magyarországnak csak 10 millió lakossága, mert a magyarság 400 éven át vértett Európáért és a civilizációért.” És dacára a négyszázéves harcokban megfogyatkozott magyarságnak, még így is többet adott a világnak, mint igen sok nagyobb kultúrnmzet.

Franciaországnak öt marechal de France-et, hat marechal de Campot és öt general de brigade-ot adott Magyarország, a Deák, Rátkay, Dessewffy, Bercecsényi és Esterházy huszárok a francia hadsereg legkomolyabb tényezői voltak. Párisban élt, alkotott Munkácsy Mihály és Paal László, Párisban Grand Prix-t nyert Fadrusz János és magyar volt Páris egykor leghíresebb orvosa, Gruby, aki felfedezte a kórokozó gombák és trypanosomiák nagyrészét. A legelső hírügynökség, a világhírű francia Havas Iroda megalapítója Havas Károly magyar volt. A párisi Ecole Centrale-t a selmechányai akadémia mintájára szervezték meg. XI. Lajos Magyarországból szerződtetett bőriparosokat, magyarok a francia bőripar megalapítói.

Franciaországban ma is „hongroye”-nak, cuir de Transylvanie-nak, botte à la housard-nak nevezik a magyar módszer szerint készített bőrt.

Anglia Körösi Csoma Sándort a tibeti nyelv úttörő buvárjának tartja s az Asiatic Society of Bengal az indiai Darjeelingben emléktáblát emelt tiszteletére. Magáénak tartja a magyar Stein Aurélt, a londoni földrajzi társaság dísztagját, a világ élő legnagyobb felfedező tudósát és Vámbéry Ármint, aki elsőnek járta be Teheránt, Szamarkandot. De az angol üvegipar alapjait is magyar üvegesek vetették meg 1556-ban. Ezért nevezik a worchester-stourbridgei üveggyár melletti dombot ma is Hungarian Hill-nek. A XVI. század közepén Erzsébet angol királyné hívására ugyancsak magyar bányászok vezették be Angliában a magyar találmányu sineken járó bányakocsit, a bányatárcsák újrendszerű gerendázását és a foncsorozott kohót. A nevük ma is: Hungarian Riffle, Hungurian mill. Itt említjük meg, hogy Brassóban előbb — 1546 — volt papirgyár, mint Angliában.

Németországnak: több, mint 150 egyetemi tanárt adott, csak Bécsnek 1413-tól 1630-ig 139-et. A bécsi egyetemnek már a XIV. században magyar rektora volt: Ladislaus Hungarus. Az első porosz huszárezredet ma-

gyar huszárokból Halász Zsigmond alapította. Magyar származású a németek büszkesége, Dürer és magyar származású költőjük, Lénau.

Csehország: A XV. és XVI. század világhírű szobrászainak, Kolozsvári Márton és Györgynek egyik szobra Prága legnagyobb művészi értéke. A prágai egyetem rektora 1415-ben a magyar Briccius de Buda volt.

Oroszországnak: Zichy Mihály volt az orosz udvar legmegbecsültebb művésze, Rettenetes Iván magyar kohómesterekkel vetette meg az orosz bányászat alapjait.

Hollandiának: A legelső komoly matematikai munkák egyikét György mester írta 1499-ben Hollandiában.

Svájcnak: Genf világhírű reformációs emlékművének egyik kimagasló alakja Bocskai István és egy domborműve az 1601.-i kassai országgyűlést mutatja be. Bocskay szavait vésték a reliefre: „Hitünk függetlensége, lelkiismereti szabadságunk, a mi régi törvényeink nagyobb értékek nekünk az erőszaknál!”

Görögországnak: Türr István építtette meg a görög korinthusi tengeri csatornát. Egyébként ő vetette fel azt a tervet is, hogy meg kell csinálni a Panama-csatornát.

Törökországnak: A törökök a magyar Orbán mesternek köszönheték Bizanc elfoglalását. Olyan ágyut öntött nekik az ostromhoz, aminek felvontatásához száz ökörre volt szükség. De magyar építette a Dardanellák erődjeit és készítette a szuezi csatorna első terveit is. Egy Tóth Ferenc nevű menekült kuruc, aki később francia tüzértábornok lett és báróságot is kapott.

Lengyelországnak. Itt annyi a vonatkozás, hogy fel sem lehet sorolni. Elég ha Báthory Istvánra gondolunk és Nagy Lajosra. Magyarország királyokat adott Lengyelországnak.

Olaszországnak. Kezdjük azzal, hogy a magyar Baján építette Velence gyönyörű kiállítási palotáját. Páduában szobra van a magyar Báthorynak. A firenzei Pitti-múzeumban, ahol a világ legkiválóbb képeit gyűjtik össze, hét magyar festő képe található. Csak legutóbb is a velencei nemzetközi tárlat első díját a magyar Rudnay kapta.

A magyar Maróthy György megállapítása alapján, hogy a tanítás egyik elemi eszköze a szám, írta meg világhírű művét Petalozzi. És mondjuk még el azt is, hogy magyar találta fel a folyósós-fülkés vasuti kocsit. Kossuth Lajos fia, Tivadar, aki olasz vasutigazgató volt. Róla nevezték el ezeket a kocsikat „Kossuthkupé”-nak.

Az Amerikai Egyesült Államoknak 16 községét nevezték el Kossuthról. A magyar Haraszi Sándor honosította meg odaát a kaliforniai szőlőkultúrát. Azóta is Tokay-nak hívják a kaliforniai bort. Washington forradalmának legnagyobb hőse a magyar Kovács Mihály ezredes volt. New-York városépítési tervét és a Central-parkot a magyar Asbóth Sándor készítette. Zágonyi magyar huszárnagy springfieldi halálrohamának képe a Fehér Ház falának büszkesége. A magyar származású Pullitzer alapította Amerika egyik legnagyobb lapját, a World-ot; Munkácsy Mihály Vak Milton-a a new-yorki Public Library díszcsarnokában függ és Philadelphia legnagyobb büszkesége ugyancsak Munkácsy „Krisztus pilátus előtt című képe. Magyar volt new-yorki Metropolitan opera dirigensei közül Bodanszky, Reiner és